

bera (1872—1948). Habilitirao je radnjom *Der philosophische Glaube bei Karl Jaspers und die Möglichkeit seiner Deutung durch die thomistische Philosophie* (Filozofijska vjera u Karla Jaspersa i mogućnost njezina tumačenja kroz tomističku filozofiju), 1949. Postaje držalac katedre filozofije religije na sveučilištu u Freiburgu i Br., kojem još i danas upravlja. Dosad je objavio ova djela: *Vom Geist des Christentums* (O duhu kršćanstva) 1955, 1966², *Über das Wesen und den rechten Gebrauch der Macht* (O biti i ispravnoj upotrebi moći) 1960, 1965², *Auf der Spur des Ewigen* (Na tragu Vječnoga) 1965, *Im Spielfeld der Endlichkeit und Unendlichkeit* (Na igraonici konačnosti i beskonačnosti) 1967, *Dialektik der Liebe* (Dijalektika ljubavi) 1973, i *Zeit und Geheimnis* (Vrijeme i tajna) 1975.

Misao B. Weltea bitno je filozofijsko-teologijskog obilježja. Njezina tematska jedinstvenost nije naglašena, jer je u neprestanom traženju. U svome traženju rado se nadahnjuje na misli svih velikana filozofijske i teologijske baštine Zapada, osobito Martina Heideggera i Tome Akvinskog.

PISMO BERNHARDA WELTEA TOMI VEREŠU

Dragi Tomo

.....

Mogu Vam također nešto ispričati kako je bilo kod Heideggerove smrti. Heidegger je 26. svibnja sasvim tiho usnuo. Sve do tog je dana radio, a ja sam dva dana prije dobio od njega pismo. Čudno je bilo da je on nekoliko mjeseci prije svoje smrti počeo izražavati želje kakav bi trebao da bude njegov pokop. Molio je svoga nećaka, svećenika Heinricha Heideggera, da pri njegovu pokopu izmoli crkvene molitve. U siječnju 1976. godine pozvao me je da dođem k njemu i zamolio me da pri njegovu pokopu održim govor, jedini koji je trebalo držati. Kratko prije njegove smrti, kako mi je bilo rečeno nekoliko tjedana ranije, složili su nekoliko Hölderlinovih tekstova koje je pri pogrebu trebao recitirati njegov sin Hermann Heidegger. Sve je to bilo vrlo čudno (značajno?).

Pogreb je bio takozvani tihi pogreb, a to znači nije bilo objavljeno ni mjesto ni vrijeme, pa je moglo sudjelovati samo nekoliko ljudi. Heidegger je htio izbjeći javnost. Najprije je svećenik Heinrich Heidegger izmolio pogrebne molitve, zatim sam ja držao svoj nagovor, a onda se čitao Matejev tekst iz 5. poglavlja o blaženstvima s dodatnim stihovima: »Tko traži, nalazi, i tko kuca, njemu se otvara.« Tada se molio »De profundis«, koji sam i ja spomenuo u svom govoru. Zatim smo ponijeli lijes do groba. Tamo smo još jedanput izmolili pogrebne molitve i Očenaš, koji su molili svi prisutni. Tamošnji muški zbor otpjevao je jednu pjesmu. Na kraju je Hermann Heidegger recitirao Hölderlinove stihove. Ukoliko Vas

zanima, šaljem Vam prepis stihova koje je Heidegger sam izabrao. Prva skupina odnosi se na grčke bogove, o kojima je Heidegger često govorio. Svi ti stihovi završavaju upitnikom. Nekoliko slijedećih stihova mogli bismo uzeti kao Heideggerovu interpretaciju samog sebe. Važan je odlomak iz Hölderlinove Himne Kristu. Stihovi i njihov izbor sigurno će se različito tumačiti.

TRAŽITI I NAĆI

(Nadgrobni govor prof. dra Bernharda Weltea na ukopu Martina Heideggera 28. svibnja 1976. u Messkirchu)

Put Martina Heideggera došao je svome kraju. Što bi trebalo reći na ovoj završnici, kod ovoga lijesa, o ovoj smrti? Nekoć je cijeli jedan svijet osluškiavao njegov govor. Možda će ga taj svijet opet osluškiavati kad čuje vijest o njegovoj smrti.

Možda bi u povodu ove smrti bilo bolje šutjeti nego govoriti.

A ipak, možemo i moramo prozboriti tek toliko koliko traje nekoliko dašaka osmišljenja. 14. siječnja ove godine Martin Heidegger mi je poklonio jedan dugi razgovor. Molio me da kažem nekoliko riječi na njegovu grobu. Eto, zato se usuđujem da ovdje govorim.

Nekoć je krenuo s ovoga domaćećeg tla Messkircha. Zatim je njegova misao potresla svijet i vijek. Također je obogatio cijelu povijest Zapada novim vidicima, pitanjima i razumijevanjem. Mi poslije Heideggera drukčije gledamo na minulu povijest nego prije. A ne promatramo li i budućnost drukčije nego prije?

Uvijek je bio tražitelj, svagda na putu. U više je navrata naglašavao da je njegova misao zapravo jedan put. Neumorno je išao tim putem, na kojemu je bilo skretanja i obrata, pa zacijelo i stranputica. Taj je put Heidegger svagda shvaćao kao put koji mu je bio dodijeljen, na koji je bio u-pućen. Svoj je govor pokušavao shvatiti kao od-govor na na-putak (Weisung) koji je neprestano osluškiavao. Misliti (Denken) za nj je značilo zahvaljivati (Danken), zahvalno odgovarati na u-putstvo (Zuspruch).

Što je mislio ovaj veliki mislilac o smrti koja ga je sada stigla? Već u svome ranom glavnom djelu *Bitak i vrijeme* (Sein und Zeit) opisuje pojavu preticanja smrti (str. 46. sl., str. 235. sl.). Već je kao mlad čovjek trčao pred njom i preticao je. 27. svibnja 1960. na proslavi Hebel navodi riječi alemanskog pjesnika, koji govori o tihom grobu.

»Blaženo mjestance ima tajna vrata,
A ima tamo još drugih sličnih stvari.«

Sada je sâm Martin Heidegger prošao kroz tajna vrata. Kamo vode ta vrata? U svom spomenutom kratkom govoru (Hebel-Feier. Reden zum